

Prof. mgr inż. Tadeusz Lasek
Dziekan Wydziału Górniczego Pol. Śl.

SŁOWO WSTĘPNE

Jubileusz 25-lecia istnienia i pracy Politechniki Śląskiej w Gliwicach to okazja nie tylko do radości i uzasadnionej dumy z jej osiągnięć, ale także uroczysta chwila, w której wracamy myślą do tych lat jej istnienia, które wiążą się z powstaniem i działalnością naszego nacierzystego Wydziału Górniczego. Jest to również okazja zaprezentowania dorobku minionego okresu, jak i aktualnych osiągnięć Wydziału.

Wydział Górniczy powstał na mocy Uchwały Rady Ministrów z dnia 3 listopada 1949 r. oraz na podstawie Rozporządzenia Ministra Szkół Wyższych i Nauki z dnia 12.07.1950 r. "O utworzeniu Wydziału Górniczego na Politechnice Śląskiej im. W. Pstrowskiego w Gliwicach".

Organizatorami Wydziału byli: ówczesny Rektor Prof. Władysław Kuczewski oraz Profesorowie: Andrzej Bolewski i Tadeusz Laskowski.

Pierwszy rok akademicki zainaugurowano 01.10.1950 r. Wydział posiadał wówczas tylko jeden oddział - Eksploatacji Żłóż Węgla.

Ponieważ konieczność modernizacji górnictwa i praktyka naukowa wykazały, że istnieje potrzeba kształcenia mechaników i elektryków, którzy posiadają znajomość górnictwa w zakresie eksploatacji złóż, robót górniczych, ekonomiki i organizacji górnictwa oraz bezpieczeństwa pracy, w latach 1951-1952 przeniesiono na Wydział Górniczy z Wydziału Mechanicznego Oddział Maszyn Górniczych i z Wydziału Elektrycznego Oddział Elektryfikacji Kopalń. Jako czwarty kierunek powstał w roku akad. 1952/53 Oddział Przeróbki Mechanicznej Węgla, który został

później przemianowany na Oddział Przeróbki Mechanicznej Kopalni.

Zajęcia prowadzone początkowo w pomieszczeniach tymczasowych przeniesione zostały 04.12.1951 r. do pierwszej części nowego gmachu Wydziału Górniczego przy ulicy Katowickiej 2. W latach następnych sukcesywnie rozbudowywano Wydział zaspakajając najpilniejsze potrzeby.

Niezmiernie istotnym dla Wydziału wydarzeniem była "Umowa zawarta między Ministerstwami Górnictwa Węglowego, Hutnictwa oraz Rektorami (Dziekanami) AGH w Karkowie i Politechniki Śląskiej im. W. Pstrowskiego (Wydział Górniczy) w Gliwicach - w sprawie pomocy w rozwoju Wyższego Szkolnictwa Górniczego i Hutniczego w okresie 1954-1960 r. Umowa przewidywała szeroko zakrojoną pomoc dla Wydziału, między innymi w zakresie wyposażenia Katedr oraz budowy i wyposażenia Hali Technologicznej.

W wyniku tej umowy znacznie wzrosło tempo budowy gmachów Wydziału. W roku 1959 zakończono budynek główny, łącznik oraz Halę Technologiczną. Oddanie Hali Technologicznej odegrało dużą rolę w rozwoju Wydziału. Zorganizowane są tam obecnie między innymi stanowiska Katedr: Budownictwa Podzielnego Kopalń, Przeróbki Mech. Kopalni, Elektryfikacji Kopalń, Maszyn Górniczych, Maszyn do Urabiania i Ładowania, Podstaw Konstrukcji Maszyn Górniczych oraz powstałego w 1966 r. Instytutu Elementów Maszyn Górniczych. Bogato wyposażone stanowiska w Hali umożliwiają wykonywanie prac naukowo-badawczych oraz prowadzenie zajęć laboratoryjnych ze studentami.

Budowę Wydziału ukończono ostatecznie w 1967 r.

W latach 1956-1958 Wydział Górniczy wspólnie z Ministerstwem Górnictwa i Energetyki zorganizował 2-letnie specjalne studium górnicze o kierunku eksploatacji złóż dla inżynierów o innych specjalnościach z przemysłu. Inżynierowie ci po ukończeniu studium stali się pełnowartościowymi pracownikami górnictwa. W roku akademickim 1955/56 zorganizowano przy Wydziale Górniczym Studium Zaoczne z punktem konsultacyjnym w Rybniku, zaś w roku akad. 1966/67 utworzono drugi punkt konsultacyjny w Tychach. Dawna Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Katowicach w roku

1954/55 przyłączona została do Politechniki Śląskiej jako Studium Wieczorowe. Jednym z kierunków tego Studium jest Studium Wieczorowe Wydziału Górniczego.

W roku 1957/58 powstało w Gliwicach Magisterskie Studium Wieczorowe.

W związku z utworzeniem w roku akad. 1968/69 Filii Politechniki Śląskiej w Dąbrowie Górniczej i Rybniku ze specjalnościami górniczymi Wydział zapewnił im obsadę personalną, a także kieruje pracami dydaktyczno-naukowymi.

Dla uzupełnienia tych zasadniczych i przedstawionych w dużym skrócie faktów z historii Wydziału, należy w tym miejscu wspomnieć tych, którzy jako dziekani kierowali i organizowali pracę Wydziału. Funkcje tę pełnili kolejno Profesorowie: Józef Wąsowski, Józef Galanka, Roman Dykacz, Tadeusz Zarański, Wacław Regulski i Witold Parysiewicz.

Nie sposób wymienić wszystkich zasłużonych pracowników Wydziału, którzy poświęcili wiele lat swego życia, swoją wiedzę i doświadczenie dla wychowania nowego pokolenia górniczej kadry inżynierskiej.

Wielu spośród nich pracuje ofiarnie do chwili obecnej, wielu śmierć zabrała z naszych szeregów, inni jeszcze odeszli na zasłużoną emeryturę. Ich szary, codzienny trud dał i daje nadal piękne owoce w postaci sukcesów ich wychowanków oraz w postaci światowych osiągnięć polskiego górnictwa.

Do 31.03.1969 r. Wydział Górniczy na wszystkich rodzajach studiów ukończyło 4053 absolwentów w tym 2263 z tytułem inżyniera oraz 1790 z tytułem magistra inżyniera. Przeprowadzono 66 przewodów doktorskich oraz 19 rozpraw habilitacyjnych. W skład pracowników Wydziału wchodzi obecnie 6 profesorów zwyczajnych, 6 profesorów nadzwyczajnych, 23 docentów, 17 adiunktów, 44 starszych asystentów, 14 asystentów, 9 starszych laborantów i 24 laborantów.

Nie jest to jeszcze kadra wystarczająca, zwłaszcza wobec coraz to większych i ambitniejszych zadań. Władze Uczelni i Wydziału zdają sobie z tego sprawę, realizują w chwili obecnej program poprawy tego stanu rzeczy, między innymi poprzez kształcenie i wychowywanie własnej kadry, a także poprzez pozyskiwa-

nie zdolnych pracowników naukowych z przemysłu. Sytuacja ta ulegnie w perspektywie znacznej poprawie w związku z uruchomieniem studiów doktoranckich.

W celu stałego podnoszenia kwalifikacji kadr zatrudnionych w przemyśle przewiduje się uruchomienie studiów podyplomowych. W związku z tym Katedry Wydziału przygotowały już program z zakresu swojej specjalności.

Tematyka prac badawczych i naukowych katedr wiąże się ściśle z zagadnieniami bieżącymi i perspektywicznymi przemysłu górniczego. Prace te są prawidłowo realizowane i dotyczą szeregu problemów istotnych dla gospodarki narodowej.

Rozwiązania mają formę opracowań naukowych, prac zleconych, ekspertyz, referatów i koreferatów, projektów i wniosków racjonalizatorskich. Obejmują one między innymi zagadnienia: eksploatacji złóż w warunkach zagrożeń górniczych, teorii ruchów górotworu, nowych technologii procesów produkcyjnych, projektów poszczególnych elementów kopalń, eksploatacji filarów ochronnych, przewietrzania i klimatyzacji kopalń, petrografii technicznej, genezy i użyteczności złóż węgla kamiennego, rud, surowców skalnych i ceramicznych, bilansowania surowców mineralnych Polski, bezpieczeństwa i ochrony pracy, zwalczania wybuchów pyłów i gazów, usprawniania organizacji pracy w górnictwie, organizacji kopalń kompleksowo zmechanizowanych, nowoczesnych urządzeń elektrycznych, zwiększenia niezawodności maszyn i urządzeń górniczych, badań matematycznych w zakresie teorii masowej obsługi, równań funkcyjnych i dydaktyki matematyki, badań z zakresu katalizy i kinetyki wybranych procesów chemicznych, utylizacji odpadów przemysłowych i inne.

Ponadto wielu pracowników Wydziału bierze udział w pracach Komitetu Górnictwa PAN, Państwowej Rady Górnictwa, Rady Naukowej GIG, rad naukowych innych instytutów resortowych, rad techniczno-ekonomicznych resortu, instytutów i zakładów pracy oraz w szeregu specjalistycznych komisjach.

Tematyka prac doktorskich i habilitacyjnych coraz ściślej dotyczy zagadnień mających praktyczne i ekonomiczne wymierne zastosowanie w przemyśle.

Niezmiernie istotną jest działalność dydaktyczno-wychowawcza. Zgodnie z tezą o jedności nauki, dydaktyki i wychowania, kadra naukowa odpowiada nie tylko za przekazanie młodzieży odpowiedniego zasobu wiedzy, lecz również za kształtowanie właściwej postawy moralno-politycznej zgodnej z zasadą internacjonalistycznego i patriotycznego zaangażowania w procesie budownictwa socjalizmu, a także za kształtowanie właściwego stosunku do pracy i własności społecznej.

Zasady powyższe są w pełni realizowane przez pracowników Wydziału w codziennej pracy ze studentami.

Na Wydziale Górniczym szczególnie silny nacisk kładzie się na kształcenie praktyczne tj. takie, gdzie równocześnie z wykładami teoretycznymi demonstruje się procesy technologiczne i konstrukcje bezpośrednio w zakładach i instytucjach górniczych. Zajęcia prowadzone są na kopalniach, w Głównym Instytucie Górnictwa, w Centralnej i Okręgowych Stacjach Ratownictwa Górniczego, w urzędach górniczych, w biurach projektowych, w zakładach konstrukcyjno-mechanizacyjnych, przemysłowych pracowniach psychotechnicznych.

Młodzież zapoznaje się tutaj z najistotniejszymi i najnowocześniejszymi rozwiązaniami i zagadnieniami technicznymi.

Forma ta pozwala na realne wiązanie nauki z praktyką, ułatwia młodzieży studia, daje przemysłowi absolwentów łatwo adaptujących się w procesie produkcyjnym.

Również tematyka prac dyplomowych w większości dotyczy praktycznych zagadnień projektowych lub ruchowo-produkcyjnych konkretnych kopalń oraz innych zakładów i instytucji górniczych.

Problemem, który władze Wydziału mają w centrum uwagi, jest sprawność studiów. Jakkolwiek ulega ona z roku na rok systematycznej poprawie, jest ona jednak w dalszym ciągu niezadowolająca. Poprawę tego stanu osiągnie się poprzez zwrócenie uwagi między innymi na dyscyplinę studiów w ciągu semestru. Systematyczne sprawdzanie wiadomości, egzekwowanie w określonych terminach rygorów wprowadzonych przez katedry, pozwoli uniknąć spiętrzenia pracy studentów w okresie zaliczeń i sesji egzaminacyjnej.

Ważną rzeczą jest przy tym konsekwentny lecz jednocześnie życzliwy stosunek do studenta.

Dużą rolę mają do spełnienia powstałe Rady Pedagogiczne. Dzięki nim bliższe stały się trudności na jakie napotykają studenci w pierwszych latach studiów.

Olbrzymią rolę w procesie realizacji postawionych przed Wydziałem zadań odgrywają organizacje polityczne i społeczne, w pierwszym rzędzie PZPR oraz ZMS i ZSP. Dzięki integracji wysiłku członków i aktywu tych organizacji oraz władz dziekańskich, stało się możliwe twórcze i efektywne rozwiązanie wielu istotnych dla naszego Wydziału problemów. Chlubne osiągnięcia posiada Koło Naukowe Górników oraz Koło SITG. Aktywnie działa Zakładowa Organizacja Związkowa.

Uchwała V Zjazdu Partii zwróciła uwagę na konieczność pilnego zajęcia się problemem zwiększonego uczestnictwa młodzieży pochodzenia robotniczego i chłopskiego w studiach wyższych. Odpowiedni udział tej młodzieży w składzie zbiorowości studenckiej jest warunkiem ciągłego procesu awansu społecznego, życiowego i zawodowego ludzi pracy, który coraz to bardziej zależy w naszych ustrojowych warunkach od poziomu wykształcenia człowieka. Mając to na uwadze, w bieżącym roku przy przyjmowaniu na studia, kierowano się kryteriami polityczno-klasowymi. Specjalnymi preferencjami objęte zostały również dzieci górników. Obecny rok jest rokiem zasadniczych przemian, polegających na unowocześnieniu struktury organizacyjnej Wydziału poprzez utworzenie w miejsce dziewiętnastu – ośmiu katedr nowego typu, których organizacje wewnętrzne będą umożliwiały elastyczne dostosowanie się do potrzeb dydaktycznych i badawczych Wydziału. Pozwoli to na rozwój prac naukowo-badawczych między innymi poprzez koncentrację sił i środków. Projekt reorganizacji Wydziału Górniczego został już zatwierdzony i wchodzi do realizacji w roku akad. 1969/70.

Uchwały V Zjazdu PZPR mocno akcentują decydującą rolę węgla kamiennego w naszej gospodarce paliwowo-energetycznej, a także w dynamicznie rozwijającym się eksporcie. Przed górnictwem otwierają się dalsze perspektywy rozwoju. Rozwój ten musi się opierać na szerokim i umiejętnym wykorzystywaniu zdobyczy nau-

ki i techniki. Ważną rolę w tym procesie spełnia i spełniać będzie nadal Wydział Górniczy. Musi on zapewnić dopływ kwalifikowanej kadry do przemysłu górniczego, takiej kadry, która umiałaby rozwiązywać wszelkie problemy techniczne i organizacyjne swoich zakładów pracy przy jednoczesnym zapewnieniu im odpowiednich efektów ekonomicznych.

Sprawa nie jest prosta, bo intensyfikację wydobycia hamują pogarszające się warunki naturalne. Warunki te nie mogą stanowić przeszkody dla wprowadzania nowoczesności. Zakłady górnicze przekształcać się będą w jednostki produkcyjne w pełni zmechanizowane i zautomatyzowane, w których praca winna być nie tylko łatwiejsza ale i bezpieczniejsza.

Górnictwo węglowe stanowiło przez wiele lat podstawę socjalistycznego uprzemysłowienia kraju, decydowało o rezultatach wieloletnich planów gospodarczych, o wzroście zarówno ekonomicznej jak i politycznej pozycji Polski Ludowej.

Z dumą możemy sobie powiedzieć w 25 lecie istnienia naszej Uczelni, że w tym pięknym i patriotycznym dziele posiadamy poważny udział. Bo przecież większość inżynierów górników wykształcenie zdobyło już w Polsce Ludowej i oni to właśnie podnieśli nasze górnictwo do rangi przodującego na świecie.